Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 159.923.2:316.64-053.6(477)
DOI: https://doi.org/10.17721/BPSY.2026.1(23).14

Оксана ПАВЛЮК, д-р філософії, асист.
ORCID ID: 000-0003-1066-1235
e-mail: 2826310po@ukr.net
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Дарина КАРЄВА, студ.
ORCID ID: 0009-0001-5116-0034
e-mail: karevaadasha@gmail.com
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

АНАЛІЗ СФОРМОВАНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ З ПСИХОЛОГІЧНИМ БЛАГОПОЛУЧЧЯМ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

В с т у п . ***Актуальність теми дослідження зумовлена поширенням військових конфліктів у сучасному світі, які впливають на суспільні процеси та розвиток особистості. Успішність збереження соціальної єдності значною мірою залежить від рівня розвитку національної ідентичності молоді, яка забезпечує внутрішню цілісність, здатність до самоорганізації та мобілізації в умовах загрози. На відміну від інших суспільств, її формування в Україні відбувається в умовах повномасштабного вторгнення. Сутність дослідження національної ідентичності молоді полягає у забезпеченні розуміння поточних суспільних настроїв та прогнозуванні подальшого розвитку українського суспільства. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері ідентичності, специфіка формування та розвитку національної ідентичності української молоді під час війни залишається недостатньо вивченою. Метою нашої статті є висвітлення результатів дослідження про психологічні особливості формування національної ідентичності української молоді в умовах соціальних та воєнних трансформацій.***

М е т о д и . ***Емпіричне дослідження проводилося онлайн у березні-квітні 2026 року. Вибірка становила 109 осіб віком 18–25 років. Використовувався комплекс психодіагностичних методик: методика вимірювання етнічної ідентичності Дж. Фінні, методика "Портрет цінностей" Ш. Шварца, Шкала резильєнтності Коннора–Девідсона, Шкала психологічного благополуччя К. Ріфф.***

Р е з у л ь т а т и . ***Дослідження виявило переважання афективного компонента національної ідентичності над когнітивним (3,10 бала та 2,58 бала). Найбільш вразливими компонентами психологічного благополуччя є цілі в житті (51,0 бала) та самоприйняття (50,8 бала). Кореляційний аналіз підтвердив, що національна ідентичність тісно пов'язана з особистісним зростанням ($\rho = 0,397$, $p < 0,001$) та цінністю безпеки ($\rho = 0,450$, $p < 0,001$), однак не корелює з резильєнтністю ($\rho = 0,037$, $p = 0,704$). Статеві відмінності виявлено лише за цінністю безпеки (жінки – 4,55, чоловіки – 4,16; $p = 0,019$).***

В и с н о в к и . ***Формування національної ідентичності української молоді є процесом, який вимагає цілеспрямованого впровадження програм, спрямованих на розвиток когнітивного компонента та зміцнення життєвої перспективи. Національна ідентичність сучасної молоді більше пов'язана з автономією, безпекою та гуманістичними цінностями. Отримані результати можуть бути використані для розробки психокорекційних програм, спрямованих на підтримку національної свідомості молоді в умовах війни та післявоєнного відновлення.***

К л ю ч о в і с л о в а : ***етнічна ідентичність, українська молодь, воєнні трансформації, психологічний добробут, резильєнтність, ціннісні орієнтації, колективна травма.***

Вступ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що сучасний світ характеризується великою кількістю військових конфліктів і соціальних криз, які відбуваються під час становлення нових поколінь, що висуває певні вимоги до психологічної стійкості особистості. Успішність збереження соціальної єдності та державності значною мірою залежить від рівня розвитку національної ідентичності молоді, яка забезпечує внутрішню цілісність, здатність до самоорганізації та мобілізації в умовах загрози. На відміну від інших суспільств, формування ідентичності в Україні відбувається в умовах повномасштабного вторгнення, що вимагає переживання колективної травми, актуалізації захисних механізмів та трансформації ціннісних орієнтацій. Сутність дослідження національної ідентичності молоді полягає у забезпеченні одночасного розуміння поточних суспільних настроїв та прогнозування подальшого розвитку українського суспільства. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері ідентичності, специфіка формування та розвитку національної ідентичності саме української молоді в реальному часі війни залишається недостатньо вивченою, що вимагає розроблення спеціалізованих психокорекційних програм і комунікаційних стратегій.

Метою нашої статті є висвітлення результатів дослідження про психологічні особливості формування національної ідентичності української молоді в умовах соціальних та воєнних трансформацій.

Огляд літератури. Проблема національної ідентичності є одним із фундаментальних понять у психології. Різні аспекти ідентичності вивчали такі вчені, як Е. Еріксон, Г. Теджфел, Дж. Тернер, Дж. Марсія, Б. Андерсон, Е. Сміт, а також вітчизняні дослідники: М. Боришевський, О. Бичко, М. Пірен, П. Горностай та ін. Досліджували особливості формування ідентичності представників різних вікових груп, зокрема студентської молоді (О. Бичко, М. Боришевський, Н. Мирошниченко, О. Чорна та ін.). Фундаментальними дослідженнями для даної тематики стали роботи Е. Еріксона про психосоціальну ідентичність (Erikson, 1968, p. 157) та Г. Теджфела і Дж. Тернера (теорія соціальної ідентичності) (Taifel, & Turner, 1986, p. 9). Зауважимо, що національна ідентичність молоді формується в умовах соціальних і воєнних трансформацій, невизначеності та впливу травматичних подій, що робить традиційні підходи до її вивчення недостатніми. Як зазначає О. Бичко, національна ідентичність є категорією, яка змінюється в історичному та соціальному контексті, а її формування відбувається через активну участь громадян у політичному житті та комунікації (Бичко, 2007, с. 25). За баченням М. Пірен, сутність національної ідентичності полягає в забезпеченні одночасного досягнення збереження унікальності

© Павлюк Оксана, Карєва Дарина, 2026

культурної спадщини та інтеграції в глобалізований світ (Пірен, 1996, с. 25). На думку М. Боришевського, ключовою складовою національної ідентичності виступає усвідомлення відповідальності за долю своєї країни (Боришевський, 2000, с. 40). О. Філіпчук виокремлює чотири компоненти структури національної ідентичності: когнітивний, емоційно-ціннісний, оцінювально-вибірковий та соціально-практичний (Філіпчук, 2024, с. 49). Структурні компоненти національної ідентичності (когнітивний, афективний, конативний) та її функції (інтегративна, мобілізаційна, диференціююча, захисна, мотиваційна, стабілізуюча) набувають нового значення в умовах воєнних трансформацій. Як зазначає П. Горностай, колективна травма виникає внаслідок трагічних подій і охоплює не лише безпосередніх учасників, а й усе суспільство (Горностай, 2018, с. 62). До конструктивних стратегій подолання колективної травми належать консолідація групи та розбудова інституцій (Додонова, & Додонов, 2024, с. 325), (Мишко, 2025, с. 72), до деструктивних – фіксація на травмі та нав'язування певної ідеології (Volkan, 1997, p. 38). У контексті дослідження важливими є теоретичні положення щодо становлення ідентичності молоді. Згідно з Е. Еріксоном, до юнацького віку людина здобуває відчуття самоідентичності та цілісності. Теорія статусів ідентичності Дж. Марсія описує чотири статуси: дифузія, мораторій, викуп та досягнення (Marcia, 1966, p. 551). Дж. Арнетт виокремив вік 18–25 років як період "дорослості, що з'являється", який характеризується дослідженням ідентичності, нестабільністю, фокусуванням на собі та відчуттям переходу від підліткового віку до дорослого (Arnett, 2000, p. 469). Джин Фінні запропонувала тристадійну модель розвитку етнічної ідентичності (Phinney, 1993, p. 65). Особливу увагу в контексті дослідження національної ідентичності молоді в умовах воєнних трансформацій привертають роботи, присвячені вивченню впливу особистісної ідентичності на поведінку в групі. Адже сформована особистісна ідентичність виступає важливим регулятором групової поведінки, особливо в кризових умовах. Індивіди з чіткою та інтегрованою ідентичністю демонструють більш конструктивні стратегії взаємодії в групі (Павлюк, & Бондар, 2025, с. 111). Дослідження рівня стресу серед студентської молоді є важливим контекстом для аналізу взаємозв'язку між національною ідентичністю та психологічним благополуччям. Чим вищим є рівень сформованості національної ідентичності, тим більше підстав припускати наявність вищого рівня психологічної адаптації, життєстійкості та суб'єктивного благополуччя молоді в умовах сучасних суспільних трансформацій в Україні. Рівень стресу є важливим чинником психологічного благополуччя молоді, а сформована національна ідентичність виступає значущим ресурсом, який сприяє підвищенню життєстійкості, психологічної адаптації та здатності ефективно долати сучасні соціальні виклики. Порівняння студентів ЗВО (закладів вищої освіти) та здобувачів освіти ПТНЗ (професійно-технічних навчальних закладів) дозволяє глибше зрозуміти особливості взаємозв'язку між стресом, психологічним благополуччям і національною ідентичністю, підтверджуючи важливу роль останньої у підтримці особистісного розвитку та соціальної інтеграції української молоді в умовах суспільних трансформацій (Dubczak, Serdyuk, & Traverse, 2025, p. 74). Крім того, колективна ідентичність, зокрема національна, виступає ключовим чинником мобілізації та консолідації спільноти в умовах політичного протистояння. В ситуації збройного конфлікту відбувається актуалізація почуття "ми", що супроводжується розділенням на "своїх" і "чужих" (Павлюк, & Романенкова, 2025, с. 250). Проведений аналіз підходів дозволяє сформулювати визначення: національна ідентичність – це динамічне, багаторівневе психологічне утворення, що включає когнітивний, афективний та конативний компоненти. Вона формується в процесі соціалізації через механізми ідентифікації та між групового порівняння, виконує захисну, мотиваційну та смисложиттєву функції, а її зміст і ступінь виявлення суттєво змінюються під впливом соціальних криз та воєнних трансформацій. Молодь є найбільш сенситивною групою до трансформацій національної ідентичності, оскільки перебуває у фазі становлення власної особистості (Schwartz, Zamboanga, Weisskirch, & Wang, 2009, p. 25).

Методи

Емпіричне дослідження сформованості національної ідентичності та її взаємозв'язку з психологічними особливостями молоді в Україні проводилося в березні та квітні 2026 р. в режимі онлайн. Дослідницька вибірка охопила 109 осіб віком від 18–25 років. Вибірку було обрано з метою виявлення внутрішніх психологічних механізмів, які сприяють або перешкоджають формуванню національної ідентичності в умовах воєнних трансформацій. Залучення саме молоді є обґрунтованим, оскільки цей віковий період характеризується активним становленням світогляду, громадянської позиції, професійного самовизначення, ціннісної системи та соціальної відповідальності. У цей час особистість активно переосмислює власну належність до різних соціальних груп, визначає значущість національної спільноти у власному житті, формує ставлення до історії, культури, мови, держави та суспільних подій. Для діагностики рівня сформованості національної ідентичності молоді, а також її зв'язку з іншими психологічними характеристиками використано комплекс психодіагностичних методик. Добір методик здійснювався з урахуванням теми дослідження, вікових особливостей респондентів, можливості кількісної обробки результатів і змістової відповідності кожної методики основним змінним дослідження: 1) методика вимірювання етнічної ідентичності (оцінює когнітивний та афективний компоненти національної ідентичності, а також дозволяє виміряти рівень її сформованості); 2) методика "Портрет цінностей" Ш. Шварца (оцінює ціннісно-мотиваційний компонент особистості, дає змогу виявити ієрархію цінностей респондента); 3) Шкала резильєнтності Коннора–Девідсона (оцінює здатність особистості долати стрес, адаптуватися до кризових ситуацій та відновлюватися після травматичних подій); 4) Шкала психологічного благополуччя К. Ріфф (оцінює багатовимірну структуру психологічного благополуччя особистості, що включає шість основних компонентів: самоприйняття, позитивні стосунки з оточенням, автономію, управління середовищем, мету в житті та особистісне зростання).

Результати

Опис результатів дослідження ми сформували за блоками, а саме:

1) Рівень сформованості національної ідентичності, резильєнтності, психологічного благополуччя та ціннісних орієнтацій респондентів. За загальним показником етнічної ідентичності середнє значення становить 2,86 бала. Це свідчить про те, що в досліджуваній вибірці етнічна ідентичність загалом є достатньо вираженою. Порівняння когнітивного та афективного компонентів етнічної ідентичності демонструє внутрішню особливість структури ідентичності респондентів. Було виявлено, що емоційно-ціннісне прийняття власної етнічної належності у респондентів виражене сильніше (M=3,10), ніж пізнавально-рефлексивний компонент (M=2,58). Молодь

більшою мірою демонструє позитивне ставлення до своєї етнічної групи, почуття гордості, зв'язку та прийняття власного походження, ніж пізнавальну зацікавленість історією, традиціями, звичаями. Показник резильєнтності у вибірці має середнє значення 25,7 бала і є варіативним. Частина молоді демонструє високі значення здатності адаптуватися до труднощів, тоді як інша частина – нижчі. Показники психологічного благополуччя за методикою К. Ріфф свідчать про не однаково виражений профіль особистісного функціонування респондентів. Найвищий середній показник зафіксовано за шкалою позитивних відносин з оточенням (56,7 бала), а достатньо високими є також показники особистісного зростання, управління середовищем та автономії. Найнижчі отримано за шкалами цілей у житті та самоприйняття. Це може вказувати на те, що саме життєва перспектива і стабільне позитивне ставлення до себе є більш вразливими компонентами психологічного благополуччя молоді в умовах війни. Аналіз ціннісних орієнтацій за методикою Ш. Шварца показує, що належність до української спільноти для респондентів більше пов'язана з автономією, безпекою, справедливістю та гуманістичними цінностями.

2) Результати порівняльного аналізу показників респондентів чоловічої та жіночої статі. За більшістю досліджуваних психологічних характеристик показники чоловіків і жінок є близькими між собою. Не було підтверджено статистично значущих відмінностей між групами. Проте у структурі ціннісних орієнтацій статистично значущу відмінність виявлено лише за цінністю безпеки: середній показник у жінок становить 4,55 бала, у чоловіків – 4,16 бала ($r = 0,301$; $p = 0,019$). Тобто формування національної ідентичності української молоді в умовах соціальних і воєнних трансформацій має переважно спільний для обох статей психологічний зміст, окрім цінності безпеки, яка є більш значуща для жіночої статі.

3) Кореляційні зв'язки між показниками ідентичності та психологічними характеристиками респондентів. Кореляційний аналіз (коефіцієнт рангової кореляції Спірмена) виявив взаємозв'язки національної ідентичності з іншими психологічними характеристиками. Найбільш значущі зв'язки включають: етнічна ідентичність та особистісне зростання ($\rho = 0,397$, $p < 0,001$), що свідчить про те, що вищий рівень етнічної ідентичності поєднується з більш вираженим прагненням до розвитку, відкритістю до нового досвіду та сприйняттям себе як особистості, здатної змінюватися й зростати; етнічна ідентичність та безпека ($\rho = 0,450$, $p < 0,001$), що вказує на те, що національна ідентичність актуалізується через переживання спільної загрози, потребу в захисті держави, збереженні соціального порядку та стабільності; етнічна ідентичність та універсалізм ($\rho = 0,368$, $p < 0,001$), що свідчить про те, що вищий рівень етнічної ідентичності пов'язаний з орієнтацією на гуманістичні цінності, такі як справедливість, рівність, толерантність; етнічна ідентичність та конформність ($\rho = 0,350$, $p < 0,001$), що говорить про соціально-нормативний вимір національної ідентичності, пов'язаний із прийняттям правил та відповідальності; афективний компонент етнічної ідентичності та управління середовищем ($\rho = 0,305$, $p = 0,001$), що може означати те, що позитивне переживання належності до української спільноти частково підтримує суб'єктивне відчуття здатності діяти в складних обставинах. Водночас не встановлено статистично значущих зв'язків етнічної ідентичності з резильєнтністю ($\rho = 0,037$, $p = 0,704$), позитивними відносинами з оточуючими ($\rho = 0,043$, $p = 0,655$), автономією ($\rho = 0,147$, $p = 0,126$), цілями в житті ($\rho = 0,034$, $p = 0,727$) та самоприйняттям ($\rho = 0,014$, $p = 0,887$). Відсутність зв'язку з резильєнтністю свідчить про те, що національна ідентичність сама по собі не забезпечує вищої психологічної стійкості. Також не виявлено значущих зв'язків із цінностями стимуляції, гедонізму, влади та традиції. Особливо показовою є відсутність зв'язку з традицією ($\rho = 0,077$, $p = 0,427$), що підтверджує, що національна ідентичність сучасної української молоді не зводиться до традиціоналістського підходу. Результати за цими трьома блоками подано в табл. 1.

Таблиця 1

Підсумкова таблиця ключових результатів дослідження

Досліджуваний показник	Результат
Національна ідентичність	Достатньо виражена (M=2,86), але переважає афективний компонент (3,10) над когнітивним (2,58)
Резильєнтність	Середній рівень (M=25,7)
Психологічне благополуччя	Найвищий показник – позитивні відносини (56,7); найнижчі – цілі в житті (51,0) та самоприйняття (50,8)
Ціннісні орієнтації	Найвищі – самостійність (4,49), безпека (4,46); найнижча – традиція (2,88)
Статеві відмінності	Лише за цінністю безпеки: жінки вище (4,55), ніж чоловіки (4,16)
Найсильніші кореляції	Ідентичність ↔ особистісне зростання (ρ=0,410); ідентичність ↔ безпека (ρ=0,450)
Відсутність кореляцій	Ідентичність не корелює з резильєнтністю (ρ=0,037), цілями в житті (ρ=0,034), традицією (ρ=0,077)

З огляду на виявлені особливості формування національної ідентичності української молоді в умовах соціальних і воєнних трансформацій, зокрема переважання афективного компонента над когнітивним, відсутність прямого зв'язку ідентичності з резильєнтністю, а також низькі показники цілей у житті та самоприйняття, виникає потреба у розробленні практичних рекомендацій для розвитку та підтримки національної ідентичності молоді. Їх представлено в табл. 2.

Дискусія і висновки

Проведене дослідження підтверджує, що формування національної ідентичності української молоді в умовах соціальних та воєнних трансформацій є глибоко психологічним процесом, який вимагає створення середовища, де емоційне переживання належності до національної спільноти доповнюється когнітивним осмисленням історії, культури, цінностей, а також готовністю до відповідальних дій на благо спільноти. Головні результати дослідження виявили специфічну структуру національної ідентичності сучасної української молоді. По-перше, переважання афективного компонента над когнітивним (3,10 бала проти 2,58 бала за шкалою від 1 до 4). Це свідчить про те, що для молоді національна ідентичність є насамперед емоційно-ціннісним феноменом – почуття гордості, зв'язку, прийняття власної етнічної належності виражені сильніше, ніж активна пізнавальна зацікавленість історією, традиціями та культурними особливостями своєї спільноти. Відповідно до концепції Е. Еріксона, кризова ситуація стимулює емоційне переживання належності до групи як захисний механізм, тоді як когнітивне опрацювання потребує часу й освітніх ресурсів. По-друге, вразливість компонентів психологічного благополуччя, пов'язаних із

життєвою перспективою та самоприйняттям (цілі в житті – 51,0 бала, самоприйняття – 50,8 бала). Соціальна нестабільність, невизначеність майбутнього, загроза безпеці ускладнюють довгострокове планування й підтримання цілісного позитивного самоприйняття, що відповідає даним про зниження суб'єктивного благополуччя в умовах колективної травми. Також ціннісний профіль молоді, де найвищі значення мають самостійність (4,49), безпека (4,46) та універсалізм (4,32), а найнижче – традиція (2,88). Це спростовує стереотип про те, що національна ідентичність обов'язково пов'язана з консервативними цінностями. Ідентичність сучасної молоді більше пов'язана з автономією, безпекою, справедливістю, гуманістичними принципами та сучасними формами громадянської участі. Також відсутність статистично значущих статевих відмінностей за більшістю показників, окрім цінності безпеки, яка є вищою у жінок ($\rho = 0,019$). Виявлення кореляційних зв'язків, де найсильнішими є зв'язки між національною ідентичністю та особистісним зростанням ($\rho = 0,410$, $p < 0,001$), а також між національною ідентичністю та цінністю безпеки ($\rho = 0,450$, $p < 0,001$). Водночас не встановлено значущого зв'язку між етнічною ідентичністю та резильєнтністю ($\rho = 0,037$, $p = 0,704$), що є важливим застереженням, бо належність до української спільноти сама по собі не забезпечує автоматично вищої психологічної стійкості. Для реального підвищення резильєнтності потрібні інші чинники: навички саморегуляції, соціальна підтримка, досвід подолання труднощів. Зазначимо, що національна ідентичність української молоді в умовах війни включає в себе емоційне прийняття власної спільноти, гуманістичних цінностей, прагнення до автономії та потреби в безпеці. Вона ґрунтується не на безумовному наслідуванні традицій, а на особистісно прийнятому усвідомленні власної належності до нації, яка переживає екзистенційну загрозу. Висновки дослідження підкреслюють, що поки в роботі з молоддю домінує виключно емоційно-патріотичний дискурс без достатнього когнітивного наповнення та підтримки життєвої перспективи, національна ідентичність залишатиметься переважно афективною, а її зв'язок із психологічним благополуччям і резильєнтністю – нестійким. Для подолання цієї системної проблеми необхідне впровадження цілеспрямованих психологічних програм, які розвивають когнітивний компонент ідентичності, зміцнюють життєву перспективу та самоприйняття молоді, а також формують навички саморегуляції та стресостійкості.

Таблиця 2

Практичні рекомендації для розвитку та підтримки національної ідентичності молоді

Напрям роботи	Психологічне обґрунтування	Практичні форми реалізації
Посилення когнітивного компонента національної ідентичності	Афективний компонент ідентичності виражений сильніше, ніж когнітивний, тому емоційне прийняття належності потребує змістового поглиблення	Інтерактивні заняття з історії та культури України, обговорення локальної історії, робота з біографіями українських діячів, аналіз культурних символів, проєкти про родинну пам'ять
Підтримка емоційного прийняття української належності	Емоційно-ціннісний компонент є провідним у структурі ідентичності респондентів	Групові обговорення досвіду війни, робота з особистими історіями, зустрічі з волонтерами, культурні заходи, символічні ритуали підтримки
Розвиток цінностей доброзичливості та взаємодопомоги	Етнічна ідентичність має помірний зв'язок із доброзичливістю, що вказує на соціально-підтримувальний зміст ідентичності	Волонтерські ініціативи, взаємодопомога в студентських групах, наставництво, благодійні акції, підтримка військових, переселенців, дітей, літніх людей
Формування гуманістичного змісту національної ідентичності	Зв'язок ідентичності з універсалізмом свідчить про її поєднання з цінностями справедливості, миру, рівності та захисту слабших	Дискусії про права людини, соціальну справедливість, культуру миру, толерантність, аналіз моральних дилем війни, проєкти громадянської освіти
Підтримка цінності безпеки	Національна ідентичність пов'язана з потребою в особистій, соціальній і державній безпеці	Психоосвітні заняття з безпечної поведінки, інформаційної гігієни, планування дій у кризових ситуаціях, обговорення ролі держави та громадян у збереженні безпеки
Розвиток психологічної стійкості	Прямого зв'язку між ідентичністю та резильєнтністю не виявлено, тому резильєнтність потребує окремого розвитку	Тренінги саморегуляції, дихальні вправи, навички подолання стресу, робота з емоціями, підтримувальні групи, кризове консультування
Розвиток життєвої перспективи	В умовах війни молодь може мати труднощі з плануванням майбутнього, а цілі в житті є відносно вразливим компонентом благополуччя	Вправи на постановку коротко- і довгострокових цілей, кар'єрне консультування, освітнє планування, проєктування майбутнього, робота з особистими смислами
Підтримка особистісного зростання	Ідентичність позитивно пов'язана з особистісним зростанням, тому розвиткові практики можуть поглиблювати її зміст	Рефлексивні щоденники, групові дискусії, освітні проєкти, творчі завдання, участь у молодіжних ініціативах, самопрезентаційні практики
Використання сучасних форматів роботи з молоддю	Відсутність зв'язку ідентичності з традицією вказує, що молодь не завжди сприймає ідентичність через традиціоналістські форми	Цифрові проєкти, подкасти, відеоісторії, соціальні мережі, інтерактивні курси, молодіжні культурні події, сучасне українське мистецтво

Перспективи подальших досліджень. У межах подальшого навчання в магістратурі планується продовжити дослідження психологічних особливостей формування національної ідентичності молоді. Зокрема, передбачається: 1) вивчення динаміки національної ідентичності в різних вікових підгрупах молоді; 2) аналіз впливу освітнього середовища на формування когнітивного компонента національної ідентичності; 3) порівняльне дослідження національної ідентичності молоді з різним досвідом воєнних трансформацій (внутрішньо переміщені особи, молодь, яка залишалася на території бойових дій, молодь, яка виїхала за кордон). Важливим є також аналіз умов у закладах освіти та молодіжних центрах як чинників, що або підтримують розвиток національної ідентичності, або, навпаки, сприяють її дифузності та зниженню когнітивної складової.

ISSN 1728-3817

Відкрита наука. Дані, наведені в цій статті, можна отримати за запитом у відповідального автора. Запити щодо доступу до цих наборів даних слід надсилати на адресу karevaadasha@gmail.com

Внесок авторів: Оксана Павлюк – концептуалізація; методологія; Дарина Карєва – аналіз джерел, підготування огляду літератури і теоретичних засад дослідження; збір емпіричних даних та їх валідація; емпіричне дослідження.

Джерела фінансування. Автори заявляють про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

Бичко, О. В. (2007). *Профілі української ідентичності: Соціально-психологічний аналіз* (с. 12—35). Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет".

Боришевський, М. Й. (2000). *Національна самосвідомість у структуруванні особистості.* Беркут.

Горностай, П. (2018). Колективна травма як проблема соціальної та політичної психології. *Проблеми політичної психології,* 21, 54–68. https://doi.org/10.33120/popp-Vol21-Year2018-5

Додонова, В., & Додонов, Д. (2024). Історична травма як чинник консолідації українського суспільства. *Редакційна колегія*, 325–328.

Мишко, Н. М. (2025). Психоемоційний ландшафт війни: особливості реагування українців та шляхи зцілення. *Наукові записки. Серія: Психологія*, 3, 65—72. https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-3-9

Павлюк, О. Д., & Бондар Г. О. (2025). Вивчення проблеми впливу психотипу особистості та особистісної ідентичності на поведінку в групі. Проблеми розвитку ідентичності особистості в освітньому просторі: Матеріали IV круглого столу 21 жовтня 2025 року: Збірник матеріалів (с. 105–112). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. https://doi.org/10.5281/zenodo.17704624

Павлюк, О. Д., & Романенкова, О. Ю. (2025). Роль колективної ідентичності в політичних конфліктах. *Габітус,* 70, 248–251. https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.45

Пірен, М. І. (1996). *Основи етнопсихології.* Наука.

Філіпчук, О. (2024). Формування національної ідентичності особистості як педагогічна проблема. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2(12), 48–55.

Arnett, J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480.

Dubczak, H., Serdyuk, L., & Traverse, T. (2025). Educational stress: How are Ukrainian students dealing with it? *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Psychology, 2*(22), 68–75. https://doi.org/10.17721/BPSY.2025.2(22).7

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. W. W. Norton & Company.

Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology,* 3(5), 551–558.

Phinney, J. S. (1993). A three-stage model of ethnic identity development in adolescence. In M. E. Bernal & G. P. Knight (Eds.), *Ethnic identity: Formation and transmission among Hispanics and other minorities* (pp. 61–79). State University of New York Press.

Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Weisskirch, R. S., & Wang, S. C. (2009). The relationships of personal and cultural identity to adaptive and maladaptive psychosocial functioning in emerging adults. *The Journal of social psychology,* 150(1), 1–33.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. *Psychology of intergroup relations,* 2, 7–24.

Volkan, V. D. (1997). *Bloodlines: From ethnic pride to ethnic terrorism.* Ingram Publisher Services.

References

Arnett, J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist,* 55(5), 469–80.

Boryshevskyi, M. Y. (2000). *National self-awareness in personality structuring.* Berkut [in Ukrainian].

Bychko, O. V. (2007). *Profiles of Ukrainian identity: A socio-psychological analysis* (pp. 12–35). Publishing and Printing Center "Kyiv University" [in Ukrainian].

Dodonova, V., & Dodonov, D. (2024). Historical trauma as a factor of consolidation of Ukrainian society. *Editorial Board,* 325–328. [in Ukrainian]

Dubczak, H., Serdyuk, L., & Traverse, T. (2025). Educational stress: How are Ukrainian students dealing with it? *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Psykholohiia,* 2(22), 68–75 [in Ukrainian].

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. W. W. Norton & Company.

Filipchuk, O. (2024). Formation of national identity of personality as a pedagogical problem. *Psychological and Pedagogical Problems of Modern School,* 2(12), 48–55 [in Ukrainian].

Hornostai, P. (2018). Collective trauma as a problem of social and political psychology. *Problems of Political Psychology,* 21, 54–68 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.33120/popp-Vol21-Year2018-5

Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology,* 3(5), 551–558.

Myshko, N. M. (2025). Psycho-emotional landscape of war: features of Ukrainians' response and ways of healing. *Scientific Notes. Series: Psychology,* 3, 65–72 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-3-9

Pavliuk, O. D., & Bondar, H. O. (2025). Study of the problem of personality psychotype and personal identity influence on group behavior. In *Problems of personality identity development in the educational space: Proceedings of the IV Round Table October 21, 2025* (pp. 105–112). Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian] https://doi.org/10.5281/zenodo.17704624

Pavliuk, O. D., & Romanenkova, O. Y. (2025). The role of collective identity in political conflicts. *Habitus,* 70, 248–251 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.45

Phinney, J. S. (1993). A three-stage model of ethnic identity development in adolescence. In M. E. Bernal & G. P. Knight (Eds.), *Ethnic identity: Formation and transmission among Hispanics and other minorities* (pp. 61–79). State University of New York Press.

Piren, M. I. (1996). *Fundamentals of ethnopsychology*. Nauka [in Ukrainian].

Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Weisskirch, R. S., & Wang, S. C. (2009). The relationships of personal and cultural identity to adaptive and maladaptive psychosocial functioning in emerging adults. *The Journal of Social Psychology,* 150(1), 1–33.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. *Psychology of Intergroup Relations,* 2, 7–24.

Volkan, V. D. (1997). *Bloodlines: From ethnic pride to ethnic terrorism.* Ingram Publisher Services.

Отримано редакцією журналу / Received: 29.05.26
Схвалено до друку / Accepted: 15.07.26
Опубліковано / Published: 16.07.26

Oksana PAVLIUK, PhD, Assist.
ORCID ID: 000-0003-1066-1235
e-mail: 2826310po@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Daryna KARIEVA, Student
ORCID ID: 0009-0001-5116-0034
e-mail: karevaadasha@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ANALYSIS OF THE FORMATION OF NATIONAL IDENTITY AND ITS INTERCONNECTION WITH THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF YOUTH IN UKRAINE

Background. *The relevance of this research topic stems from the prevalence of military conflicts in today's world, which influence social processes and personal development. The success of preserving social unity largely depends on the level of development of youth national identity, which ensures internal integrity and the ability for mobilization in conditions of threat. Unlike other societies, national identity formation in Ukraine takes place under the conditions of full-scale invasion. The essence of the study of youth national identity lies in ensuring both understanding of current social moods and forecasting the further development of Ukrainian society. Despite a significant number of studies in the field of identity, the specifics of the formation of the national identity of Ukrainian youth in the real-time of war remain insufficiently studied. The purpose of our article is to present the results of a study on the psychological features of the formation of national identity of Ukrainian youth in the context of social and military transformations.*

Methods. *The empirical study was conducted online in March-April 2026. The sample consisted of 109 persons aged 18–25 years. A set of psychodiagnostic methods was used: J. Phinney's Multigroup Ethnic Identity Measure, S. Schwartz's Portrait Values Questionnaire, Connor-Davidson Resilience Scale, and C. Ryff's Psychological Well-Being Scales.*

R e s u l t s . ***The study revealed a predominance of the affective component of national identity over the cognitive (3.10 points – 2.58 points). The most vulnerable components of well-being were life goals (51.0 points) and self-acceptance (50.8 points). Correlation analysis confirmed that national identity is related to personal growth (ρ = 0.397, p < 0.001) and the value of security (ρ = 0.450, p < 0.001), but does not correlate with resilience (ρ = 0.037, p = 0.704). Gender differences were found only for the value of security (women – 4.55, men – 4.16; p = 0.019).***

C o n c l u s i o n s . ***The formation of national identity of Ukrainian youth is a process that requires the targeted implementation of programs focused on the development of the cognitive component of identity and strengthening life perspective. The national identity of youth is more associated with autonomy, security and humanistic values. The obtained results can be used to develop psychocorrectional programs aimed at supporting the national consciousness of youth in the conditions of war and post-war recovery.***

K e y w o r d s : ***ethnic identity, Ukrainian youth, military transformations, psychological well-being, resilience, value orientations, collective trauma.***

Декларація про генеративний штучний інтелект та технології, що використовують штучний інтелект. Під час підготовки цієї статті автори використовували ChatGPT для перекладу текстів. Після використання цього інструмента автори перевірили матеріал на відсутність помилок.

Declaration of Generative AI and AI-Assisted Technologies. During the preparation of this article, the authors used ChatGPT for text translation. After using this tool, the authors reviewed, verified, and analyzed the material for errors.

Етична декларація. Дослідження схвалено Етичною комісією ГО "Українська асоціація психології освіти та розвитку" (протокол № 1 від 30.04.2026). Усі учасники дослідження надали письмову інформовану згоду на участь та публікацію отриманих даних. Автори гарантують повну анонімність та конфіденційність персональної інформації.

Ethical Statement The study was approved by the Ethics Committee of the Public Organization "Ukrainian Association of Educational and Developmental Psychology" (Protocol No. 1 dated April 30, 2026). All study participants provided written informed consent for their participation and the publication of the obtained data. The authors guarantee full anonymity and confidentiality of personal information.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.